

Cinsel Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Eyüp Çelik
Dr. Psikolojik Danışman
eyupcpdr@hotmail.com

(Received: 21.4.2013; Accepted: 18.6.2013)

Öz

Araştırmanın amacı Cinsel Öz-yeterlik ölçeğini Türkçeye uyarlamak, geçerlik ve güvenirliliğini incelemektir. Araştırma 336 evli birey üzerinde yapılmıştır. Faktör analiziyle toplam varyansın %46.64'ünü açıklayan, ölçeğin orijinaline uygun tek faktörlü yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde Ki-karenin ($\chi^2= 8,40$ $sd= 3$, $p= 0.03839$) anlamlı, uyum indekslerinin ise RMSEA=.074, GFI=.99, AGFI=.95, CFI=.99, IFI=.99, NFI=.98, RFI=.94 ve SRMR= .02 olduğu görülmektedir. Uyum geçerliği için yapılan analizde korelasyon katsayıları Evlilik Yaşam Doyumu Ölçeği için -.27, Cinsel Özgüven Ölçeği için -.26, Cinsel Açından Kendini Açığa Vurma Ölçeği için -.23, Cinsel Cesaret Ölçeği için -.14, Cinsel Farkındalık Ölçeği için -.21 Evlilik Etkileşimsizlik Ölçeği için .27 bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .71, testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçlarının anlamlı olduğu görülmüştür. Ayrıca ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .35 ile .55 arasında sıralandığı bulunmuştur. Bulgular Cinsel Öz-yeterlilik Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Öz-yeterlik, Geçerlik, Güvenirlik, Faktör Analizi

Giriş

Cinsellik, cinsel ifadenin ve cinsel davranışın insan yaşamının en önemli bir parçası olduğu söylenebilir. Doğumdan ölüme kadar yaşamın bir parçası olarak süren insan cinselliği ve cinsel davranışını birçok faktörün etkileyebileceği düşünülebilir. Bireyin toplum içindeki ilişkileri, yaşam koşulları, içinde bulunduğu kültür ortamı, kadın veya erkek oluşu, kişilik özellikleri yaşı, yaşamı boyunca cinsel deneyimlerini ne kadar geliştirdiği, medeni durumu gibi çeşitli faktörler cinsel davranışların niteliğini belirleyebilir (Kayır, 1995).

Cinsel uyarılma ve onun son noktası olan cinsel davranış fizyolojik, psikolojik ve kültürel etkenlerin bir ağıdır (Rowland, 1995). Bu çerçevede cinselliğin, biyo-psiko-sosyal bir varlık olan insanın tüm yönleriyle etkileşim içinde olduğu söylenebilir. Bu alanların birinde yaşanan sorun, genellikle cinselliğe de yansyarak cinsel işlev bozukluklarına yol açabilir. Cinsel İşlev bozuklukları organik ya da psikojenik olsun psikolojik öğeleri de içerebilmektedir. Cinselliğin biyolojik açıdan temel işlevi üremeyi sağlamak ve dolayısıyla insan neslinin devam etmesine imkân vermektir. Psikolojik düzeyde cinsellik, cinsel ilişkiden haz alma, sevgi, sevmeye ve sevilme gibi bireyin temel ihtiyaçlarının doyurulmasını amaçlamakta, bunlarla ilişkili olarak çeşitli bireysel davranışları ve insan ilişkilerini içermektedir (Geçici, 2011; Taşkent vd., 2003).

Cinsellik, bireyin cinsel alanları dışındaki alanları da içine almakta, bu anlamda sorun organik olarak başlamış olsa bile uyum güçlüklerine ve psikolojik değişmelere yol açmaktadır (Bozkurt, 1996; Özgen vd., 1993). Bu çerçevede evlilik yaşamının önemli bir yönünü kapsayan cinsel işlevler ve bu konudaki bozukluklar ele alınırken bireyin biyolojik özelliklerinin yanında psikolojik ve sosyal yönünün de değerlendirilmesi gerektiği düşünülebilir. Ayrıca kişilik özellikleri ile cinsel yaşantılar arasında bir ilişkinin olduğunu savunan araştırmacılar (Eysenck, 1971; Sadock, 1989) da bulunmaktadır. Örneğin, Eysenck Kişilik Envanteri ile yapılan araştırmalarda, kişilik yapısını oluşturan eksenlerden ekstrovert eksende sosyal, impulsif, aktif, konuşkan, ümitli kişilerin cinsel istek ve doyumlarının daha fazla olduğu; ciddi, daha az sosyal, kuralcı, davranışlarını kontrol eden bireylerde ise daha az istek ve doyum yaşadıkları belirtilmektedir (Eysenck, 1971; Sadock,

1989). Bu bağlamda evlilik yaşamının en önemli faktörlerinden biri olan cinsel yaşantıyla ve cinsel işlev bozuklukları ile cinsel öz-yeterlik arasında da bir ilişkinin olduğu düşünülebilir.

İnsanların davranışı gerçekleştirmeden önce, öz-yeterlik düzeylerine bağlı olarak, davranışla ilgili iyimser ya da kötümser düşüncelere sahip oldukları; bunun da davranışa hazırlanmalarını etkilediği belirtilmektedir. Ayrıca, öz-yeterliği yüksek insanların davranış yapıldıktan sonra öz-yeterliği düşük insanlara oranla daha fazla çaba gösterdiği ve bu çabalarını uzun süre sürdürdükleri bildirilmektedir. Buna bağlı olarak, öz-yeterliği yüksek olan kişilerin engellerle karşılaştıklarında daha hızlı toparlanabildikleri ve hedeflerine bağlılıklarını sürdürdükleri belirtilmekte ve öz-yeterliğin yüksek olmasının aynı zamanda insanların zorlayıcı ortamlar seçmesine, çevrelerini araştırmasına ya da yeni çevreler yaratmasına olanak verdiği de söylenmektedir (Bandura, 1977; 1994; Scholz, Dona, Sud, & Schwarzer, 2002). İnsanların farklı durumlardaki sergiledikleri davranışlarını öz-yeterlik inançlarının etkilediği gibi cinsellik alanındaki davranışlarını da cinsel öz-yeterlik inançları etkileyebilir.

Cinsel yaşamdan alınan doyumun ruhsal ve fiziksel sağlığın yanında ilişkilerdeki uyum ve yaşam kalitesinin yüksek olmasıyla da ilişkili olduğu belirtilmektedir (Fugl-Meyer & Sjogren Fugl-Meyer, 1999; Leiblum & Rosen, 2000; Stevenson, 2004; Ventegodt, 1998). Cinsellikle ilgili yapılan araştırmaların cinsel öz-şemaların, cinsel öz-yeterliğin, cinsel isteksizliğin ve beden algısının bireylerin cinsel uyumu üzerindeki rolüne odaklandığı ifade edilmektedir (Reissing, Laliberte, & Davis, 2005). Cinsel öz-yeterlik bireylerin cinsel bağlamdaki duygusal tepkilerini ve davranışlarını başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmeleriyle ilgili inançlarıdır (Bailes, Creti, Fichten, Libman, Brender, & Amsel, 1998). Olumlu cinsel öz-yeterliğin hem kadın hem de erkeklerde daha iyi cinsel uyumun ve cinsel ilişki sıklığının artırılmasıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Creti & Libman, 1989).

Cinselliği teşvik edici negatif veya pozitif geri bildirim cinsel öz-yeterliği etkileyeceği ifade edilmektedir (Bach, Brown, & Barlow, 1999; Palace, 1995). Bazı araştırmacılar (Reissing, Laliberte, & Davis, 2005; Devieux ve diğerleri, 2002) tarafından cinsel öz-yeterliğin güvenli cinsel ilişkinin deneyimlemesine bağlı olduğunu savunulmaktadır. Diğer taraftan düşük cinsel öz-yeterliğe sahip olan bireylerinse riskli cinsel ilişki deneyimleri olduğu görülmektedir (Basen-Engquist, 1992; Cohen & Fromme, 2002; Dilorio vd. 2000; Wulfert & Wan, 1993).

Reissing vd. (2005) tarafından yapılan bir araştırmada cinsel öz-yeterliğin cinsel öz-şemaları ile cinsel uyum arasında aracı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ancak benden imajı, cinsel öz-yeterlik ve cinsel uyum arasında doğrudan bir etki bulunamamıştır. Öte yandan olumsuz benden imajının cinsel isteksizliğin artmasıyla ilişkili olduğu, cinsel uyumla ve cinsel öz-yeterlikle anlamlı bir şekilde ilişkili olmadığı bulunmuştur. Sieving vd. (2007) cinsel risk konusunda gebeliği önleyici araçların kullanımının cinsel öz-yeterlik ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde prezervatif kullanımının da öz-yeterlik ile ilişkili görülmektedir (Kalichman ve diğerleri 2002, Rostosky vd., 2000) ve yeterlik direncinin az sayıda cinsel partnerle ilişkiye girmeye bağlı olduğu belirtilmektedir (Mitchell vd., 2005). Bu çerçevede bireylerin yaşadıkları cinsel ilişkileri içinde göstermiş oldukları davranışları, tutumları ve yaşadıkları cinsel sorunları cinsel öz-yeterliklerine göre değişebilir. Bu nedenle konu ile ilgili Türkiye’de araştırmaların yapılabilmesi için bu çalışmada Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği uyarlanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu İstanbul’un bazı ilçelerinde yaşayan evli bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 336 evli bireyin 105’i (%31) erkek, 231’i (%69) kadındır. Çalışma grubunun 136’sı (%41) öğretmen, 15’i (%5) İstanbul’da Deniz İşletmesinde çalışan personel, 14’ü (%4) doktor ve hemşire, 171’i (%50) ev hanımı ve diğer meslek alanlarında çalışan bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin yaşları 22 ile 60 arasında, evlilik süreleri ise 2 ay ile 40 yıl arasında değişmektedir. Araştırmanın çalışma grubu 118’i (%35) ilköğretim, 51’i

(%15) ortaöğretim, 143'ü (%42) lisans ve 16'sı (%5) yüksek lisans eğitim düzeyine sahip bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan evli bireylerin 61'inin (%18) çocuğu bulunmamakta, 75'inin (%22) bir çocuğu, 136'sının (%40) iki çocuğu, 37'sinin (%11) üç çocuğu, 9'unun (%3) dört çocuğu, 3'ünün (%0.9) beş çocuğu ve 1'inin (%0.3) de altı çocuğu bulunmaktadır. Çalışma grubu 228'i (%68) anlaşarak evlenen, 108'i (%32) görücü usulü ile evlenen bireylerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerden 32'si (%9) ek iş yapmakta ve 304'ü (%91) ek iş yapmamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği

Ölçek Humphreys & Kennett (2010) tarafından cinsel öz-yeterliği ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçek 8'li likert (0 Kesinlikle katılmıyorum - 8 Kesinlikle katılıyorum) tipi tek faktörlü 5 maddeden oluşan bir ölçme aracıdır. Ölçek bireylerin cinsel öz-yeterlik düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilen ve bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi (self report) esasına dayalı olan bir ölçme aracıdır. Ölçek toplam puan vermektedir. Ölçeğin 3 ve 4. maddeleri ters kodlanmaktadır. Yüksek puanlar cinsel öz-yeterlik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek olası puan aralığı 0 ile 40'tır.

Cinsel Öz-güven Ölçeği

Ölçek cinsel özgüveni ölçmek için Çelik, (2012a) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 4'lü likert tipi, 13 maddeden oluşmakta ve cinsel açıdan kendini açığa vurma, cinsel cesaret ve cinsel farkındalık olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 1-7. maddeleri cinsel açıdan kendini açığa vurma alt boyutu, 8-10. maddeler cinsel cesaret alt boyutu, 11-13. maddeler ise cinsel farkındalık boyutu ile ilgilidir. Ölçek hem alt ölçeklere ilişkin ayrı ayrı puan vermekte, hem de cinsel özgüven düzeyini gösteren toplam bir puan vermektedir. Ölçeğin olası puan aralığı 13 ile 52 puan arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin cinsel özgüven düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Çelik, 2012a).

Evlilik Yaşam Doymu Ölçeği

Ölçek Johnson, Zabriskie, & Hill (2006) tarafından evlilik yaşam doymunu ölçmek için geliştirilmiştir ve Çelik (2012b) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Evlilik yaşam doymu ölçeği 5 maddeden oluşan 7'li (kesinlikle katılmıyorum= 1, kesinlikle katılıyorum= 7) Likert tipi ve tek boyutlu bir ölçektir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin tüm maddelerinden alınan puanlar toplanarak evlilik yaşam doymu puanı elde edilmektedir ve ölçekten alınabilecek olası puan aralığı 5 ile 35 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar evlilik yaşam doymununun yüksek olduğunu göstermektedir (Çelik, 2012b).

Evlilik Etkileşimsizliği Ölçeği

Ölçek Kayser (1996) tarafından geliştirilmiş Çelik (2012c) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 21 maddeden oluşan 4'lü (doğru değil= 1, çok doğru= 4) likert tipi ve tek boyutlu evlilik etkileşimsizliğini ölçen bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi (self report) esasına dayalı olan bir ölçme aracıdır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin tüm maddelerinden alınan puanlar toplanarak evlilik etkileşimsizliği puanı elde edilmektedir ve ölçekten alınabilecek olası puan aralığı 21 ile 84 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar evlilik etkileşimsizliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Veri Toplama Süreci

Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği'nin uyarlama çalışması için ölçeği geliştiren Humphreys & Kennett (2010) ile e-mail yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. Kültürlerarası bağlamsal farklılıklardan dolayı ölçek uyarlama süreci titizlikle yürütülmesi gereken bir dizi aşamadan oluşmalıdır. Bu zorunluluk özellikle ölçeğin farklı bir dile çevrilmesi aşamasında daha da önem kazanmaktadır. Ölçeğin uyarlanmış formu, kültüre uygun ve anlaşılabilir olmadığı takdirde geçerlik ve güvenilirlik bundan etkilenmekte ve bu tür ölçme araçlarının kullanılması olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

Cinsel Öz-yeterlilik Ölçeği'nin Türkçeye çevrilme süreci belli aşamalardan oluşmaktadır. Öncelikle ölçek 5 uzman çevirmen tarafından Türkçeye çevrilmiş ve daha sonra bu Türkçe formlar

tekrar İngilizceye çevrilerek iki form arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Elde edilen Türkçe formlar İngilizce dilini iyi bilen Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanındaki 11 uzman kişinin görüşleri alınarak maddeler üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Uzman görüşleri alındıktan sonra elde edilen ölçek formu Türk Dili ve Edebiyatı alanındaki 4 uzman kişi tarafından anlam ve gramer açısından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve denemeli Türkçe form elde edilmiştir. Bir sonraki aşamada denemeli Türkçe form 54 evli bireye uygulanmış ve net olmayan ifadeleri belirlemeleri istenmiştir. Bu uygulama sonucunda evli bireylerin yarıdan fazlasının anlaşılır olmadığını düşündüğü maddeler farklı biçimde ifade edilmiştir.

Ölçeğin geçerliliğini belirlemek için yapı geçerliği, ölçüt geçerliği ve kapsam geçerliği tekniklerinin kullanılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuş, yapı geçerliği için de temel bileşenler faktör çözümlemesi ve varimax döndürülmüş faktör çözümlemesi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek Cronbach Alpha formülü kullanılmıştır. Madde analizi için ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ve testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların sınanması için ilişkisiz t-testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2010; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010; Spahi, Yurtkoru ve Çinko, 2008). Şimşek (2007) de teori ile "gerçeğin" birbirinden hangi noktalarda ayrıldığına anlaşılabilmesi için, yapı geçerliği kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizi ile belirlenmiş olan faktör yapıları doğrulayıcı faktör analizine tabi tutulabileceğini belirtmektedir. Bu çerçevede açımlayıcı faktör analizi ile elde edilen yapının doğrulanması için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri için SPSS 11.5 ve LISREL 8.51 programları kullanılmıştır.

Bulgular

Yapı Geçerliği

Açımlayıcı faktör analizi

Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği'nin yapı geçerliğini incelemek için yapılan AFA'da öncelikle bütün maddeler arasında korelasyon matrisi incelenerek önemli oranda manidar korelasyonların olup olmadığına bakılmış ve faktör analizinin yapılabilmesine uygunluk gösterir nitelikte manidar ilişkilerin olduğu görülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için yapılan açımlayıcı faktör analizine verilerin uygun olup olmadığını tespit etmek için KMO .60'dan yüksek ve Barlett testinin anlamlı çıkması gerektiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2010). Bu amaçla yapılan analiz sonucunda KMO örneklem uygunluk katsayısı .64, Barlett Sphericity testi χ^2 değeri ise 397,16 ($p < .001$) bulunmuş ve ölçek maddelerine verilen cevapların faktörlenebileceği görülmüştür. Araştırmada yapılan ilk analizde faktör özdeğeri 2,33'ün üzerinde olan ve toplam varyansın %46.64'ünü açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır. Ayrıca ölçeğin faktör yüklerinin .57 ile .76 arasında değiştiği bulunmuştur. Her bir faktöre ait maddelerin faktör yükleri Tablo 1'de verilmiştir.

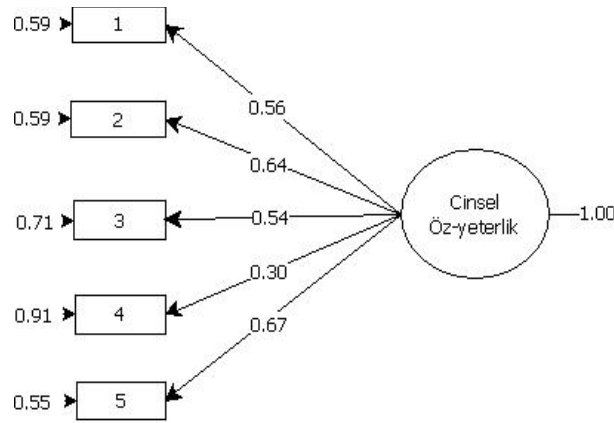
Madde No	Faktör yükleri
1	.71
2	.76
3	.71
4	.57
5	.63
Özdeğer (Eigenvalue)	2,33
Varyans (%)	46,64

Tablo 1. Cinsel Öz-yeterlik Ölçeğine Ait Maddeler, Faktör Yükleri, Özdeğerler, Açıklanan Varyans Yüzdeleri

Doğrulayıcı faktör analizi

Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği'nin yapı geçerliği için ölçeğin orijinal formunda bulunan tek faktörlü yapının doğrulanması amacıyla DFA uygulanmıştır. Yapılan DFA'da elde edilen modelin uyum indeksleri incelenmiş ve Ki-kare değerinin ($\chi^2= 8,40$ N= 336, sd= 3, $p= 0.03$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksi değerleri ise RMSEA= .074, AGFI= .95, NFI= .98, CFI= .99, IFI= .99, RFI= .94, GFI= .99 ve SRMR= .027 olarak bulunmuştur. Bu uyum indeksi değerleri modelin uyumlu olduğunu göstermektedir. Modele ilişkin faktör yükleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller (2003) doğrulayıcı faktör analizi sonucu elde edilen modelin kabul edilebilir uyum indekslerinin χ^2/sd 'nin $2 \leq \chi^2/sd \leq 3$ arasında, p değerinin $0.01 \leq p \leq 0.05$ arasında, RMSEA'nın $0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$ arasında, AGFI'nin $0.85 \leq AGFI \leq 0.90$ arasında, GFI'nin $90 \leq GFI \leq 0.95$ arasında ve SRMR'nin $0.05 \leq SRMR \leq 0.10$ arasında olmasının yeterli olduğu belirtmektedir. Bu bağlamda doğrulayıcı faktör analizi sonucu Cinsel Öz-yeterlik Ölçeğine ilişkin elde edilen modelin uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir.

Chi-Square = 8.40, df = 3, P-value = 0.03839, RMSEA = 0.74

Şekil 1. Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği'ne İlişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri

Uyum Geçerliği

Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği, alanda kullanılan ve yakın kavramları ölçen ölçeklerle birlikte uygulanarak uyum geçerliği incelenmiştir. Bu amaçla ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin uyum geçerliğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucu Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği Evlilik Yaşam Doyumunu Ölçeği ile -.27, Cinsel Özgüven Ölçeği ile -.26, Cinsel Açından Kendini Açığa Vurma Ölçeği ile -.23, Cinsel Cesaret Ölçeği ile -.14, Cinsel Farkındalık Ölçeği ile -.21 ve Evlilik Etkileşimsizlik Ölçeği ile .27 düzeyinde ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Uyum geçerliğine ilişkin sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7
Evlilik Yaşam Doyumu	1						
Cinsel Özgüven	.31**	1					
Cinsel Açından Kendini Açığa Vurma	.29**	.91**	1				
Cinsel Cesaret	.12*	.66**	.38**	1			
Cinsel Farkındalık	.29**	.64**	.43**	.26**	1		
Cinsel Öz-yeterlik	-.27**	-.26**	-.23**	-.14*	-.21**	1	
Evlilik Etkileşimsizliği	-.44**	-.34**	-.38**	-.01	-.31**	.27**	1

*p<.05, **p<.01

Tablo 3. Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği Uyum Geçerliğine İlişkin Sonuçlar

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliliğini belirlemek için ölçeğin Cronbach-alfa yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı $\alpha = .71$ olarak bulunmuştur. Araştırmalarda kullanılabilecek ölçme araçları için öngörülen güvenirlilik düzeyinin .60 olduğu (Büyüköztürk, 2010) dikkate alınır, ölçeğin güvenirlilik düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir.

Madde Analizi

Madde analizi için, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu analizi ve testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların sınanması için ilişkisiz t-testi kullanılmıştır. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .35 ile .55 arasında değiştiği, toplam puanlara göre belirlenmiş %27'lik alt ve üst grupların madde puanlarındaki farklara ilişkin t (sd=175) değerlerinin ise 10,71 ($p < .001$) ile 24,82 ($p < .001$) arasında sıralandığı görülmüştür. İç tutarlılık, testi yarılama, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ve t-testi sonuçlarına bakıldığında ölçeğin güvenirlilik açısından kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir ($p < .001$). Madde analizlerine ilişkin bulgular Tablo 3'de gösterilmiştir.

Madde	Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu	T-testi
1	.49	21,72***
2	.55	24,82***
3	.52	13,26***
4	.35	10,71***
5	.41	16,12***

** $p < .001$, * $p < .01$

Tablo 3. Cinsel Öz-yeterlik Ölçeğinin Düzeltilmiş Madde-toplam Korelasyonu ve %27'lik Gurupların T-testi Sonuçları

Tartışma

Bu araştırmanın amacı Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği'ni Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenirlilik analizlerini incelemektir. Cinsel Öz-yeterlik Ölçeğinin orijinal formunun geçerlik ve güvenirlilik analizi için Humphreys, & Kennett (2010) tarafından yapılan çalışmada, ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için yapılan açımlayıcı faktör analizinde ölçeğin 5 maddeden oluşan, toplam varyansın %60'ını açıklayan tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Faktör yüklerinin ise .67 ile .84 arasında değiştiği bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin orijinal formunun güvenirliliğini belirlemeye yönelik yapılan çalışma sonucunda ölçeğin Cronbach-alpha katsayısının .83 olduğu bulunmuştur (Humphreys, & Kennett, 2010). Bu çalışmada ise ölçeğin Türkçe formunun Cronbach alpha katsayısının .71 olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirliliğinin incelendiği bu çalışmada ise açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %46'sını açıklayan ölçeğin orijinal yapısına uygun tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin hem orijinal hem de Türkçe formunun açımlayıcı faktör analizi sonucu elde edilen açıklanan varyans yüzdeleri açısından değerlendirildiğinde Türkçe formunun açıkladığı varyansın daha düşük olduğu görülmektedir. Bu nedenle gelecekteki yapılan araştırmalarda ölçeğin farklı ya da benzer çalışma grupları üzerinde tekrar açımlayıcı faktör analizi ile incelenmesi ölçeğin ölçme gücüne katkı sağlayabilir. Diğer taraftan ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında açıklanan varyans oranı için %30 ve üzeri ölçüt (Büyüköztürk, 2010) olarak alındığı düşünüldüğünde, ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığı görülmektedir.

Ölçeğin Türkçe formunda tek faktör altında yer alan 5 maddenin faktör yükleri .57'nin üzerinde olduğu için faktör analizi sonucunda ölçekten hiçbir madde atılmamıştır. Ölçeğin orijinal

ve Türkçe formunun faktör yükleri karşılaştırıldığında ise her iki formda yer alan maddelerin faktör yüklerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada açımlayıcı faktör analizinde elde edilen yapının test edilmesi için yapılan doğrulayıcı faktör analizi için uyum indeksi sınırları göz önüne alındığında modelin iyi düzeyde uyum verdiği ve ölçeğin orijinal faktör yapısının Türkçe versiyonunun faktör yapısıyla uyduğu görülmektedir.

Ölçeğin güvenilirliği için yapılan analizlere göre iç tutarlılık, madde toplam korelasyonu ve t-testi sonuçlarının yüksek ve anlamlı bulunması ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Araştırmalarda kullanılabilir ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin 0.70 olduğu (Büyüköztürk, 2010; Çokluk vd., 2010; Spahi vd., 2008) dikkate alınır, ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir. Madde-toplam korelasyonunun yorumlanmasında 0.30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği (Büyüköztürk, 2010) göz önüne alındığında, madde-toplam korelasyonlarının yeterli olduğu görülmektedir. %27'lik alt ve üst grup puanları arasında yapılan t testi sonuçları tüm maddeler ve alt ölçekler için anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Cinsel Öz-yeterlik Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular çerçevesinde bazı önerilerde bulunulabilir. Ölçeğin bu çalışmada uygulanan çalışma grubunun dışındaki farklı özelliklere sahip bireylere uygulanması ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine büyük katkılar sağlayabilir. Aile danışmanlığı alanında Cinsel öz-yeterliliğin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalarla istenmeyen hamileliklerin, cinsel yolla bulaşan hastalıkların önlenmesi ve cinsel ilişki sırasında korunma yöntemlerinin kullanılmasının bir takım olumsuz sonuçların önlenmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bireylerin cinsel öz-yeterlik özelliklerinin geliştirilmesine yönelik grup rehberliği, psikolojik danışmanlık çalışmalarının yapılması alana büyük katkılar sağlayabilir. Ayrıca konu ile ilgili diğer değişkenlerin araştırılması ve bu çalışmada elde edilen sonuçlarla karşılaştırılması da ölçeğin daha geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olma özelliğini geliştirebilir. Son olarak bu ölçeğin kullanılacağı araştırmaların yapılması ölçeğin ölçme gücüne önemli katkılar sağlayabilir.

Kaynakça

- Bach, A. K., Brown, T. A., & Barlow, D. H. (1999). The effects of false negative feedback on efficacy expectancies and sexual arousal in sexually functional males. *Behavior Therapy, 30*, 79-95.
- Bailes, S., Creti, L., Fichten, C. S., Libman, E., Brender, W., & Amsel, R. (1998). Sexual self-efficacy scale for female functioning. In CM. Davis, W.L. Yarber, R. Bauserman, G. Shreer, & S. L. Davis (Eds.), *Handbook of Sexuality-Related Measures* (pp.531-534). London: Sage.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review, 84*(2), 191-215.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy, In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of Human Behavior*. 4, 71-81. Newyork: Academic Press.
- Basen-Engquist, K. (1992). Psychosocial predictors of "safer-sex" behaviors in young adults. *AIDS Education and Prevention, 53*, 120-134.
- Bozkurt, A. (1996). *Erkek cinsel işlev bozukluklarında psikopatolojinin araştırılması*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Gülhane Askeri Tıp Akademisi Askeri Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: PegemA Akademi Yayınevi.
- Cohen, E. S., & Fromme, K. (2002). Differential determinants of young adult substance use and high-risk sexual behavior. *Journal of Applied Social Psychology, 36*, 1124-1150.

- Creti, L. & Libman, E. (1989). Cognitions and sexual expression in the aging. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 15, 83-101.
- Çelik, E. (4-7 Mayıs 2012a). Sexual Self-confidence: The Study of Scale Development, Reliability and Validity. *IV. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitapçığı*. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, E. (4-7 Mayıs 2012b). Marital Life Satisfaction Scale: Validity and Reliability study. *IV. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitapçığı*. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, E. (12-14 Eylül, 2012c). Evlilik Etkileşimsizliği Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, İSTANBUL*.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: PegemA Akademi Yayınevi.
- Devieux, J., Malow, R., Stein, J. A., Jennings, T. E., Lucenko, B. A., Averhart, C., & Kalichman, S. (2002). Impulsivity and HIV risk among adjudicated alcohol and other drug-abusing adolescent offenders. *AIDS Education and Prevention*, 14, 24-35.
- Dilorio, C, Dudley, W. N., Soet, J., Watkins, J., & Maibach, E. (2000). A social cognitive-based model for condom use among college students. *Nursing Research*, 49, 208-214.
- Eysenck, H. J. (1971). Hysterical personality and sexual adjustment, attitudes and behavior. *Journal Sex Research*, 7, 274-281.
- Fugl-Meyer, A. R., & Sjogren Fugl-Meyer, K. (1999). Sexual disabilities, problems, and satisfaction in 18-74 year old Swedes. *Scandinavian Journal of Sexology*, 3, 79-105.
- Geçici, F. (2011). *Gaziantep üniversitesi öğrencilerinin cinsellik ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Humphreys, T. P., & Kennett, D. J. (2010). The reliability and validity of instruments supporting the sexual self-control model. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 19(1-2).
- Johnson, H. A., Zabriskie, R. B., & Hill, B. (2006). The contribution of couple leisure involvement, leisure time, and leisure satisfaction to marital satisfaction. *Marriage and Family Review*, 40(1), 69-91.
- Kayır, A. (1995). Cinsellik ve cinsel işlev bozuklukları. Adam, E. Tükel, R. M., Yazıcı, O. (ed.) *Psikiyatri*. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul. Pp. 228-239.
- Kayser, K. (1996). The Marital Disaffection Scale: An inventory for assessing emotional estrangement in marriage. *The American Journal of Therapy*, 24(1), 83-88.
- Kalichman, S., Stein, J. A., Malow, R., Averhart, C., Devieux, J., Jennings, T., Prado, G., & Feaster, D. J. (2002). Predicting protected sexual behaviour using the Information-Motivation-Behaviour skills model among adolescent substance abusers in court-ordered treatment. *Psychology, Health, and Medicine*, 7(3), 327-338.
- Leiblum, S. R., & Rosen, R. C. (2000). *Principles and practice of sextherapy*. New York: Guilford Press.
- Mitchell, C. M., Kaufman, C. E., & Beals, J. (2005). Resistive efficacy and multiple sexual partners among American Indian young adults: A parallel-process latent growth curve model. *Applied Developmental Science*, 9, 160-171.
- Reissing, Laliberte, & Davis, Reissing, E. D., Laliberte, G. M., & Davis, H. J. (2005). Young women's sexual adjustment: The role of sexual self-schema, sexual self-efficacy, sexual aversion and body attitudes. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 14, 3-4.
- Rostosky, S. S., Galliher, R. V., Welsh, D. P., & Kawaguchi, M. C. (2000). Sexual behaviors and relationship qualities in late adolescent couples. *Journal of Adolescence*, 23, 583-597.
- Rowland, L. D. (1995). The psychobiology of sexual arousal and behavior. In Daiman, L., & McAnulty R. D. (ed) *The Psychology of sexual Orientation. Behavior and Identity*. Greenwood Pres. London.

- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research - Online*, 8(2), 23-74.
- Sieving, R. E., Bearinger, L. H., Resnick, M. D., Pettingell, S., & Skay, C. (2007). Adolescent dual method use: Relevant attitudes, normative beliefs and self-efficacy. *Journal of Adolescent Health*, 40, 15-22.
- Spahi, B. Yurtkoru, E. S., ve Çinko, M. (2008). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Stevenson, R. W. D. (2004). Sexual medicine: Why psychiatrists need to talk to their patients about sex. *Canadian Journal of Psychiatry*, 49, 673-676.
- Özgen, F., Gülçat, Z., Özşahin, A., Aydın, H. ve Işıklı, H. (1993). Erkek cinsel işlev bozukluklarında sorun alanları üzerine bir araştırma. *GATA Bülteni*, 35, 701-710.
- Palace, E. M. (1995). Modification of dysfunctional patterns of sexual response through autonomic arousal and false physiological feedback. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63, 604-615.
- Scholz, U., Dona, B. G., Sud, A., & Schwarzer, R., (2002) Is general self-efficacy a universal construct?. *European Journal of Psychological Assessment*, 18 (3), 242-251.
- Sadock, V. A. (1989). Psycho sexual dysfunctions and treatment. H. I. Kaplan, B. J. Sadock (Eds.), *Comprehensive text book of psychiatry – V*. Baltimore, Williams and Wilkins.
- Taşkent, N., Ertuğun, Z., Top, A., Çetin, S. ve Şahin, A. (2003). Lise öğrencilerinin cinsel eğitime bakış açılarının ve bilgi düzeylerinin incelenmesi. Manisa.
- Ventegodt, S. (1998). Sex and the quality of life in Denmark. *Archives of Sexual Behavior*, 27, 295-307.
- Wulfert, E. & Wan, C. (1993). Condomuse: A self-efficacy model. *Health Psychology*, 12, 346-353.

Adaptation of Sexual Self-efficacy Scale to Turkish Culture: A Study of validity and Reliability

Abstract

The purpose of this research is to explore validity and reliability of Turkish version of Sexual Self-efficacy Scale. The survey was applied on 336 married individuals. The results of exploratory factor analysis demonstrated that five items loaded on single-factors, which explains %46.64 of total variance, as original form. In the confirmatory factor analysis was found that chi-square ($\chi^2=8,40$ $df=3$, $p=0.03839$) was significant, while indices of fit RMSEA=.074, GFI=.99, AGFI=.95, CFI=.99, IFI=.99, NFI=.98, RFI=.94, and SRMR= .02 were found. Validity of compliance demonstrated that it is correlated -.27 with Married Life Satisfaction Scale, -.21 with Sexual Self-confidence Scale, -.26 with Sexual Self-disclosure Scale, -.14 with Sexual Courage Scale, -.21 with Sexual Awareness Scale, and .27 with Marital Disaffection Scale. The internal consistency of coefficient scale were .71, and result of t-test was significant. Corrected item-total correlations of scale were ranked from .35 to .55. Results Show that the scale is a valid and reliable instrument.

Keywords: Sexual Self-efficacy, validity, reliability, factoranalysis